

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Políticas sociais en perspectiva comparada	Código	615525001	
Titulación	Mestrado Universitario en Políticas Sociais e Intervención Sociocomunitaria			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	EconomíaSocioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación	Vilar Rodriguez, Margarita	Correo electrónico	margarita.vilar.rodriguez@udc.es	
Profesorado	Vilar Rodriguez, Margarita	Correo electrónico	margarita.vilar.rodriguez@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia pretende abarcar os distintos modelos de Estado do Benestar europeos aplicando a metodoloxía comparada. Pártese dunha visión histórica que analiza cómo se conformaron os Estados do Benestar, dase unha visión xeral da política social europea que irá desgranando algúns dos pilares do Estado do Benestar: sistema de saúde, educación e Seguridade Social. A parte práctica da materia consistirá na elaboración dunha análise comparada dunha política pública entre distintos países empregando fontes de datos secundarias e revisión bibliográfica.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A1	CE1 - Determinar as dimensións e categorías axeitadas para o diagnóstico e a análise científica das situacións de exclusión social.
A2	CE2 - Interpretar os feitos e as políticas sociais desde os distintos paradigmas teóricos vixentes na análise da exclusión.
A3	CE3 - Diseñar e desenvolver procesos de observación e documentación para o estudo das políticas e os sistemas de benestar social.
A4	CE4 - Recompilar e interpretar a información suficiente para chegar a diagnósticos fiables sobre os riscos de exclusión e os factores de vulnerabilidade social.
A5	CE5 - Interpretar as situacións e os procesos de marxinación social e económica de colectivos desde unha perspectiva histórica e macroestrutural.
B1	CB1 - Demostrar coñecementos avanzados, de carácter multidisciplinar, para a investigación e o exercicio profesional no ámbito da exclusión social.
B3	CB3 - Seleccionar o marco científico adecuado para avaliar as evidencias dispoñibles e postular hipóteses razoadas sobre a avaliación previsible dos feitos sociais estudados.
B4	CB4 - Identificar os dilemas éticos e a responsabilidade social tras os retos formulados na práctica profesional e investigadora.
B5	CB5 - Comunicar con claridade os coñecementos e problemas científicos sobre os que se traballa tanto a un público non experto como de especialistas.
B8	CB8 - Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B9	CB9 - Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
B14	CX2 - Realizar unha análise crítica da realidade social e do desenvolvemento profesional vinculada aos feitos sociais sobre os que se traballa.
B17	CX5 - Elaborar e defender informes, proxectos e memorias no campo das ciencias sociais.
B19	CX7 - Dar respostas innovadoras e orixinais ante situacións problemáticas emerxentes relacionadas coa exclusión social.
B20	CX8 - Aplicar a perspectiva comparada na comprensión das problemáticas sociais e das respostas e solucións políticas.
C1	CT1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C2	CT2 ? Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
C5	CT5 - Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.

C6	CT6 -Adquirir habilidades para a vida e hábitos, rutinas e estilos de vida saudables.
C7	CT7 - Desenvolver a capacidade de traballar en equipos interdisciplinares ou transdisciplinares, para ofrecer propostas que contribúan a un desenvolvemento sostible ambiental, económico, político e social.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias / Resultados do título	
A1.CE1. Determinar as dimensións e categorías axeitadas para o diagnóstico e a análise das situacións de exclusión social.	AM1		
A2.CE2- Interpretar os feitos e as políticas sociais desde os distintos paradigmas teóricos vixentes na análise da exclusión.	AM2		
A3. CE3- Deseñar e desenvolver procesos de observación e documentación para o estudo das políticas e os sistemas de benestar social	AM3		
A4. CE4. Recompilar e interpretar a información suficiente para chegar a diagnósticos fiables sobre os riscos de exclusión e os factores de vulnerabilidade social.	AM4		
A5.CE5. Interpretar as situacións e os procesos de marxinação social e económica de colectivos desde unha perspectiva histórica e macroestructural	AM5		
B1. CB1. Desmostrar coñecementos avanzados, de carácter multidisciplinar, para a investigación e o exercicio profesional no ámbito da exclusión social.		BM1	
B3. CB3. Seleccionar o marco científico adecuado para avaliar as evidencias dispoñibles e postular hipóteses razoadas sobre a avaliación previsible dos feitos sociais estudados.		BM3	
B4. CB4. Identificar dilemas éticos e a responsabilidade social tras os retos formulados na práctica profesional e investigadora		BM4	
B5. CB5. Comunicar con claridade os coñecementos e problemas científicos sobre os que se traballa tanto a un público non experto como de especialistas		BM5	
B8. CB8. Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.		BM8	
B9. CB9. Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.		BM9	
B14. CX2 - Realizar unha análise crítica da realidade social e do desenvolvemento profesional vinculada aos feitos sociais sobre os que se traballa.		BM14	
B17-CX5 - Elaborar e defender informes, proxectos e memorias no campo das ciencias sociais.		BM17	
B19. CX7. Dar respostas innovadoras e orixinais ante situacións problemáticas emerxentes relacionadas coa exclusión social.		BM19	
B20- CX8 - Aplicar a perspectiva comparada na comprensión das problemáticas sociais e das respostas e solucións políticas.		BM20	
C1-CT1 - Reflexionar, chegar a conclusións e propoñer solucións a través do traballo en equipo.			CM1
C2. CT2. Desenvolver a actividade profesional con comodidade en contextos internacionais e de diversidade cultural.			CM2
C5-CT5 - Aplicar un razoamento crítico na reflexión teórica e no desenvolvemento práctico do traballo profesional e investigador.			CM5
C6.CT6. Expresarse correctamente, de forma oral e escrita, nas línguas oficiais da Comunidade Autónoma de Galicia.			CM6
C7. CT7. Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e a comunicación necesarias para o exercicio profesional e para a aprendizaxe continuada e autónoma.			CM7

Contidos	
Temas	Subtemas

1. Antecedentes do Estado do Benestar.	<p>1. 1. O cambio no papel do Estado: Liberal, Providencia, Benestar (diferencias básicas)</p> <p>1. 2. Os riscos sociais e o nacemento dos primeiros seguros sociais: accidentes de traballo, enfermidade, pensións e desemprego</p> <p>1. 3. Características dos primeiros modelos de seguros sociais: financiación, cobertura e prestacións.</p> <p>1.4. Limitacións na protección do Estado: economía mixta do benestar. Estado, sector privado, familias e sociedade civil</p>
2. A expansión do Estado de Benestar: concepto e modelos	<p>2.1. O Informe Beveridge: elementos esenciais que impulsaron o nacemento do Estado de Benestar.</p> <p>2.2. Concepto de Estado do Benestar.</p> <p>2.3. Ideoloxías e modelos de benestar: análise crítica</p> <p>2.4. A evolución do estado de benestar en España: características propias.</p>
3. Do Estado do Benestar ao Estado Neoliberal: a gran transformación.	<p>3.1. Conceptos fundamentais para entender o Capitalismo e as súas crises</p> <p>3.2. A crise do 73 & Consenso de Washington: as consecuencias sociais e políticas.</p> <p>3.3. Auxe da ideoloxía neoliberal: características definitorias.</p> <p>3.4. A crise financeira de 2008: ¿un punto de inflexión?</p>
4. As políticas sanitarias en España e na Unión Europea	<p>4.1. O risco de enfermidade: evolución no tempo</p> <p>4.2. Tipoloxía de sistemas de saúde na Unión Europea.</p> <p>4.3. Peculiaridades do sistema sanitario en España.</p>
5. As políticas de xestión dos accidentes de traballo en España e na Unión Europea	<p>5.1. O risco de accidentes de traballo: evolución no tempo</p> <p>5.2. Tipoloxía dos sistemas de xestión de accidentes de traballo</p> <p>5.3. Peculiaridades do sistema de xestión de accidentes de traballo en España</p>
6. As políticas de emprego en España e na Unión Europea	<p>6.1. A política de emprego en España: evolución no tempo.</p> <p>6.2. Desemprego & Emprego precario en España e na Unión Europea</p> <p>6.3. O desequilibrio estrutural do mercado de traballo en España e a prestación de desemprego</p>
7. As políticas de pensións en España e na Unión Europea	<p>7.1. As pensións nun marco de cambio demográfico</p> <p>7.2. Tipoloxía dos sistemas de pensións na Unión Europea</p> <p>7.3. Peculiaridades do sistema de pensións en España</p>
8. As políticas educativas en España e na Unión Europea.	<p>8.1. Os estudos comparados a nivel educativo: indicadores e problemáticas educativas dos países da OCDE.</p> <p>8.2. Principais problemas dos sistemas educativos: abandono escolar, desigualdade social e reprodución social.</p>
9. As políticas familiares en España e na Unión Europea	<p>9.1. Principais políticas familiares en Europa.</p> <p>9.2. As políticas familiares en Europa e en España: subsidios familiares, coresponsabilidade, e novos retos sociais.</p>
10. As políticas de vivenda en España e na Unión Europea	<p>10.1. Principais políticas de acceso á vivenda en Europa.</p> <p>10.2. As políticas de vivenda en Europa e España: mercado vs estado.</p>

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A2 A5 B1 B3 B4 B8 B9 B14 B20 C5 C6	18	36	54

Proba práctica	A2 A3 A4 B5 B14 B17 B19 B20 C1 C2 C5 C7	18	72	90
Atención personalizada		6	0	6
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Clases teóricas nas que se explicarán os principais contidos de cada unidade didáctica. Asignaranse unha serie de lecturas que serán necesarias para o debate e participación na clase.
Proba práctica	<p>Os estudantes afrontarán tres probas prácticas avaliábeis que consistirán na elaboración dunha reflexión crítica sobre un tema relacionado cos contidos da asignatura. Estas dúas probas terán que cumprir a extensión e formato de letra indicados en moodle. Estas probas prácticas entregaranse a través da entrega de tarefas de Moodle en formato .PDF; nun arquivo cuxo nome identifique ao/á estudante. Estas dúas probas terán un peso de 30% (proba 1), 40% (proba 2), 30% (proba 3) e representarán en conxunto o 100% da nota final da materia. As dúas probas deberán estar entregadas no formato e vía sinalada nas datas establecidas pola profesora no primeiro día do curso. Estas datas indicaranse no calendario moodle da materia.</p> <p>O alumnado pendente de aprobar a materia na segunda oportunidade poderá entregar as tres prácticas en calquera momento do segundo cuatrimestre, contactando previamente coa profesora e tendo en conta as limitacións de prazos sinalados pola actas. Poderán obter igualmente o 100% da nota.</p>

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Proba práctica	<p>Mecanismos de atención personalizada ao alumnado</p> <p>Tanto as titorías individuais como as titorías en grupos reducidos realizaranse durante o curso académico 2022/2023 de forma virtual. O alumnado ten á súa disposición os seguintes medios:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Correo electrónico: Diariamente. De uso para facer consultas, solicitar encontros virtuais para resolver dúbidas ou facer correccións e/ou revisións de prácticas. A través do correo electrónico poderase concertar tamén unha titoría personalizada ou en pequeno grupo a través de TEAMS. ? Moodle: Diariamente. Utilizaranse as ferramentas dispoñíbeis (foros temáticos...) segundo as necesidades do alumnado para resolver dúbidas sobre calquera aspecto da materia. Utilizaranse tamén os foros específicos para as discusións e debates dirixidos ? Teams: De 1 a 2 sesións semanais (segundo demande o alumnado) en grupo pequeno (ata 5 persoas) para o seguimento dos contidos da materia e apoio na realización de prácticas. Esta dinámica permite facer un seguimento máis personalizado e axustado ás necesidades de aprendizaxe do alumnado para desenvolver o traballo da materia. Con estas sesións reforzase tamén a atención aos estudantes ?non presenciais? ou ?virtuais? que puidese haber mesmo nun escenario de presencialidad. A estas titorías engadíriase o tempo das titorías individuais, onde poderían adoptar un papel máis activo.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación

Proba práctica	A2 A3 A4 B5 B14 B17 B19 B20 C1 C2 C5 C7	Realización de tres probas prácticas como forma de reflexión crítica relacionada con algún aspecto dos contidos destas sesións. O calendario das probas establecerase o primeiro día de clase, así como as súas características e data de entrega publicaranse no calendario de moodle, que se fará a través de Moodle.	100
----------------	---	---	-----

Observacións avaliación

Para o alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, acordarase ao inicio do curso un calendario específico de titorías compatible coa súa dedicación.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Adelantado, J. (2000). Cambios en el Estado del Bienestar. Políticas sociales y desigualdades en España. Barcelona: Icaria
- Esping-Andersen, G. & Palier, B. (2010). Los tres grandes retos del Estado del bienestar. Barcelona: Ariel
- Esping-Andersen, G. (2000). Fundamentos sociales de las economías postindustriales. Barcelona: Ariel
- Castles, F. G., Leibfried, S., Lewis, J., Obinger, H., & Pierson, C. (Eds.). (2012). The Oxford handbook of the welfare state. OUP Oxford.
- Colino, C. y Del Pino, E. (2013). Los regímenes de bienestar liberales: orígenes, resultados y cambios. Los Estados de Bienestar en la encrucijada : políticas sociales en perspectiva comparada
- Del Pino, E. & Rubio Lara, M. J. (2013). Los Estados de Bienestar en la encrucijada. Políticas sociales en perspectiva comparada. Tecnos: Madrid
- Guillén, A. M., González-Begega, S., & Balbona, D. L. (2016). Austeridad y ajustes sociales en el sur de Europa. La fragmentación del modelo de bienestar mediterráneo. Revista Española de Sociología (RES), 25(2), 261-272.
- Moreno, L., & Mari-Klose, P. (2013). Las Transformaciones del Estado de bienestar Mediterráneo: Trayectorias y retos de un régimen en Transición. E. del Pino and M. Josefa rubio (eds), Los Estados de bienestar en la Encrucijada. Madrid: Technos
- Moreno, L., & Mari-Klose, P. (2014). La Europa asocial. Crisis y Estado del bienestar.. Revista Española de Investigaciones Sociológicas (145)
- Navarro, V. (2015). Ataque a la democracia y al bienestar. Crítica al pensamiento económico dominante. Barcelona: Anagrama
- Moreno, L. (2001). Estado del bienestar y "mallas de seguridad". Moreno, L. Pobreza y Exclusión: la "malla de seguridad" en España (pp. 17-50)
- Vilar Rodríguez, M. (2007). ¿Entre la limosna y el bienestar? Origen, desarrollo y consecuencias de las políticas sociales en Galicia (1890-1935). Cuadernos de historia contemporánea, 29, 173-197
- Vilar Rodríguez, M. (2014). Los diferenciales salariales entre mujeres y hombres en España (c. 1850-1975): un análisis provisional. Areas: Revista Internacional de Ciencias Sociales, 33, 63-85
- Vilar Rodríguez, M. (2012). Daquelas areas estas lamas?: o mercado de traballo e España desde unha perspectiva histórica. Revista Galega de Economía, 21 (1), 115-146
- Fraser, N. (2008). La justicia social en la era de la política de identidad: redistribución, reconocimiento y participación. Revista de Trabajo, 3 (6), 83-99
- Pedró, F. (2012). Deconstruyendo los puentes de PISA: del análisis de resultados a la prescripción política. Revista Española de Educación Comparada, 19, 139-172
- González-Rábago, Cuartango y Bacigalupe (2015). Desigualdad social y salud en España: ¿Cómo influyen en la salud y en el uso de los servicios sanitarios la clase social, el nivel educativo y la situación laboral?. Praxis Sociológica, 19
- Borrell, C. y Artazcoz, L. (2008). Las políticas para disminuir las desigualdades en salud. Gac Sanit, 22 (5), 465-73
- Jaraíz Arroyo, G. (2011). Intervención social, barrio y servicios sociales comunitarios. Fundación FOESSA
- Lois, M. y Alonso, A. (2014). Ciencia política con perspectiva de género. Akal
- Spicker, P. (2014). Social Policy: theory and practice. Bristol: Policy Press
- Polanyi, K. (1989). La gran transformación. Crítica del liberalismo económico. La Piqueta
- Castells, M. (2017). Otra economía es posible: cultura y economía en tiempos de crisis. Alianza
- Castel, R. (2010). El ascenso de las incertidumbres : trabajo, protección, estatuto del individuo. Fondo de Cultura Económica
- Castel, R. (2004). La inseguridad social : ¿qué es estar protegido?. Manantial
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2018). Panorama de la educación. Indicadores de la OCDE 2018. MECD: Madrid
- Andrada-Alexandra, Dumbraveanu (2016). "The More, the Better: Life Satisfaction in the Bitter Welfare State?". Social Indicators Research, Vol.129(3), pp.1015-1038
- Backhouse, Roger E.; Bateman, Bradley W.; Nishizawa, Tamotsu; Plehwe, Dieter (eds.) (2017). Liberalism and the Welfare State : Economists and Arguments for the Welfare State. Oxford University Press

- Gamble, Andrew (2016). *Can the Welfare State Survive?*. Cambridge: Polity Press
- Peters, Yvette; Tatham, Michaël (eds.) (2016). Part 2 ?Restructuring the politics and institutions of the state?. *Democratic Transformations in Europe: Challenges and Prospects*. Routledge, pp.97-185
- Samuel, Robin; Hadjar, Andreas (2016). ?How Welfare-State Regimes Shape Subjective Well-Being Across Europe?. *Social Indicators Research*, Vol.129(2), pp.565-587
- Taylor-Gooby, Peter; Leruth, Benjamin; Chung, Heejung (eds.) (2017). *After Austerity: Welfare State Transformation in Europe after the Great Recession*. Oxford University Press
- Alemán Bracho, Carmen (coord.) (2009). *Políticas sociales*. Pamplona: Civitas - Thomson Reuters
- Alemán Bracho, C.; García Serrano, M. (1999). *Fundamentos de Bienestar Social*. Valencia: Tirant Lo Blanch
- Pons Pons, J. y Vilar-Rodríguez, M., (2020). *La gestión del seguro de accidentes del trabajo en España: de mutuas patronales a entidades colaboradoras de la Seguridad Social, 1900-2019*. Madrid, Ministerio de Trabajo, Tesorería General de la Seguridad Social.
- Husson, Michael (2013). *El Capitalismo en diez lecciones*. Madrid: Los libros de Viento Sur-La Oveja Roja
- Gorsky, M.; Vilar-Rodríguez, Margarita y Pons-Pons, J. (eds.) (2020). *The Political Economy of the Hospital in History*. HUP. University of Huddersfield Press, Huddersfield Press,
- Vilar-Rodríguez, Margarita y Pons-Pons, Jerònia (eds.) (2018). *Un siglo de hospitales entre lo público y lo privado (1886-1986) [Financiación, gestión y construcción del sistema hospitalario español]*. Madrid, Marcial Pons
- Vilar-Rodríguez, M. y Pons Pons, Jerònia (2021). *Employers? mutuals and the accident insurance scheme in Spain: from rejection to control and collaboration (1966-1990)?*. *Enterprise and Society*
- Vilar-Rodríguez, M. y Pons, Jerònia (2020). *For the workers but without the workers': industrial accident management under the Franco dictatorship (1939-1966)"*. *Labor History*, 61:5-6, pp. 503-521
- Gallego, V.M. & Cabrero, G. R. (2020). *Políticas de protección a la infancia en la Unión Europea*. *Presupuesto y Gasto Público*, 98, 49-78.
- Leal Maldonado, J. & Martínez del Olmo, A. (2017). *Tendencias recientes de la política de vivienda en España*. *Cuaderno de Relaciones Laborales*, 35 (1), 15-41
- Madden, D. & Marcuse, P. (2018). *En defensa de la vivienda*. Madrid: Capitán Swing
- Scanlon, K.; Whitehead, C. & Fernández Arrigoitia, M. (2014). *Social Housing in Europe*. Chichester, West Sussex: Wiley Blackwell,
- Pérez Caramés, A. (2014). *Family Policies in Spain*. *Handbook of Family Policies Across the Globe*, Springer (pp. 175-194)
- Fernández-Mellizo, M. & Martínez-García, J.S. (2017). *Inequality of educational opportunities: School failure trends in Spain (1977?2012)*. *International Studies in Sociology of Education*, 26:3, 267-287, DOI: 10.1080/09620214.2016.1192954

Bibliografía complementaria	<ul style="list-style-type: none"> - Moreno, L. (2012). La Europa asocial. ¿Caminamos hacia un individualismo posesivo?. Península: Barcelona - Muñoz, L. G., & Modroño, P. R. (2015). Las raíces neoliberales de la crisis económica e institucional en España desde un enfoque feminista. <i>Pensar desde abajo</i>, (4), 61-84. - Morán, M. P. (2013). <i>Desiguales por ley: las políticas públicas contra la igualdad de género..</i> Madrid: Editorial Catarata - Fernández García, T., Fuente Robles, Y. (2009). <i>Política social y trabajo social.</i> Alianza Editorial - Gálvez Muñoz, L. y Torres López, J. (2010). <i>Desiguales, mujeres y hombres en la crisis financiera.</i> Icaria - Valle, J. M. (2012). La política educativa supranacional: un nuevo campo de conocimiento para abordar las políticas educativas en un mundo globalizado. <i>Revista Española de Educación Comparada</i> - Guillén, Ana Marta; León, Margarita (2011). <i>The Spanish Welfare State in European Context.</i> Routledge - Schubert, Klaus, de Villota, Paloma, Kuhlmann, Johanna (Eds.) (2016). <i>Challenges to European welfare systems.</i> Springer - Wickham, James (2016). <i>Unequal Europe: social divisions and social cohesion in an old continent.</i> Routledge <i>Advances in European Politics</i> - Whyte, David; Cooper, Vickie (eds.) (2017). <i>The Violence of Austerity.</i> London: Pluto Press
------------------------------------	---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fontes de información e técnicas estatísticas para a análise das políticas sociais/615525007

Austeridade e precariedade na era da globalización/615525002

Materias que continúan o temario

Cambios sociodemográficos e territoriais/615525023

Deseño, xestión e avaliación de políticas sociais/615525009

Observacións

1. Para cumprir co obxectivo sostible vinculado ao Green Campus: - A entrega de tarefas que se realice nesta materia producirase en formato virtual e/o soporte informático   - Realizarase a través de Moodle, en formato dixital sen necesidade de imprimilos
- En todo momento teranse en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores de sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais.   2. Segundo recóllese nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria   - Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso idóneo, igualitario e proveitoso á vida universitaria.   - deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores/as de ambos os sexos, propiciarase a intervención en clase de alumnos e alumnas...)   - Traballarase para identificar e modificar prexuízos e #actitude sexistas e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade.   - Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e propoñeranse accións e medidas para corrixilas."   3. Recómendase a asistencia ás clases para un mellor seguimento dos contidos teóricos e prácticos da materia

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías